

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre 3 ft.
Negyed évre . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

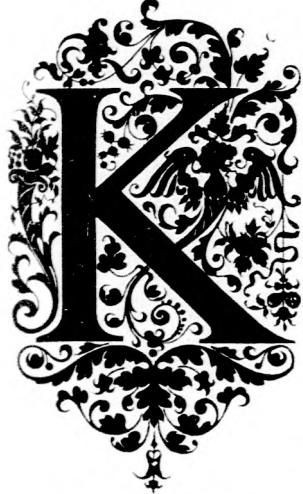
egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyitótér sora 25 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél
30 kr.
A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvnyomdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelen minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

Az új kiegyezés előtt.

Közeledik a kiegyezési tárgyalások ideje és így nekünk, szabadelvűpártiaknak kötelességünk válik az általánosságban mozgó nagy lapoknak a mostani kormány kiegyezési politikája mellett és ellen szóló érveit népszerűen csoportosítani. Kötelességünk ez már önmagában védelmi szempontból is azért, mert az ellenzék az ilyen távolabbi, de azért mindnyájunkra nézve fontos témák tárgyalásánál kénye-kedve szerint szokott citálgatni. Persze az idézetek forrásait és beokolását elengedi magának, tudván, hogy a nagy közönség nem annyira számolni és okoskodni, mint megvizsgálni és remélni akar; ehhez pedig a világért sem szükséges a fejet törni, sőt nagyon is elegendő tekintélyes pártmunkások önző célzattal odavetett kény-állításait megtapsolni. Kötelességünk ez még azért is, mert az ellenzék repülő apostolai egyrészt nem is érnek rá a választóknak ezen kérdések körül járatan 90%-át felvilágosítani; másrészt mert nem is várható tőlük, hogy részletes adatokat hozogassanak elő, nehogy éppen az ellenkezőjét hitessék el annak, amit bebizonyítani akarnak.

Mindenki tudja milyen desperatusok voltak hazánk pénzügyi viszonyai, mikor a mostani kormány fölépített; sőt akik visszaemlékezni szeretnek, azt is tudják, hogy Tisza Kálmánt és elvtársait csak az általános szükségérzet bírta rá azon önfeláldozásra, hogy a saját multján elkorodott, saját jövőjében alig bizó nemzetnek küszált ügyeit átvállalják.

Alig léptek aktivitásba, megkötötték a második gazdasági kiegyezés Ausztriával és ennek kapcsán megalakult s tömörült a vele elégedetlen ellenzék.

Most az új kiegyezés küszöbén, midőn már előttünk áll a mult kiegyezés az ő összes tanulságaival, helyénvaló lesz egy kicsit firtatni először azt: vajjon a létező pártok közül, melyiknek van kivihető, egészséges és a mult vívmányait, a jövő fejleményeit nem kockáztató életeleven kiegyezési politikája?; másodsor azt: mit lehet a legközelebbi kiegyezési tárgyalásoktól, válságos viszonyaink között, remélni?

Azon kezdjük, hogy a két ellenzéknek nincs kivihető és sikert ígérő kiegyezési politikája. Állításunkat bebizonyítjuk.

A mérsékelt ellenzék vezérférfiai a főnállott kiegyezést megteremtő hangulatot úgyszólván maguk inaugurálták, de azóta egyebet nem tettek, minthogy a velejáró közgazdasági nehézségeket szemenkint előkeresték. Népszerűen a mérsékelték ajánlották még tavál is, hogy ne kössünk többé egyezséget tíz évre, hanem csak ötre. És ha addig még mindig lesz elégedetlen ember — pedig a világ végéig mindig lesz — akkor éljünk törvényadta jogunkkal és hozzuk be az önálló vámterületet. A függetlenségi párt, mellyel amazok legutóbb polgári házasságot kötöttek, erre azt feleli: látuk már tíz évig a siker hiányát; minek hát új öt évig nyomorogni s ilyen hosszú tisztító tűzön körösztil jutni be a boldogság országába?

Azonban egyikük sem kísérlette meg, még csak valószínű politikai válaszlátást sem annak, hogyan boldogulnánk mi, termelő ország, az önálló vámterület nagy jelszava mellett? arra sem feleltek, ha Ausztriát, egyetlen biztos és állandó piacunkat magunktól elzárjuk, minő csodaszor folytán fog elenyészni azon nagy új nyomás, mely piacaink ilyenét megszükülése folytán egész erejével a termelőre nehezedik? Nagy könnyelműség vagy hiszékenység a piacok megszorításából várni hasznat akkor, midőn egész gazdasági életünk azoknak megbővítését sürgeti. De ha belemennék is ezen életünkbe kerülhet

próbába, vajjon hova jutnának a már is béna gazdasági tényezők addig, míg a saját határaink közt kifejlődnek akkora ipar, a mekkora mezőgazdaságunknak kárpótolhatná azt a piacot, melyet, a vámterület csökkentésével, elvennénk tőle. Hiszen ha sikerülne is ez a nyaktörő próba, egy új megfelelő iparos nemzedék teremtése legalább is két évtizedbe kerülne s eladdig mezőgazdaságunk, az állami terheknek főtámasza, úgy elcsenevézne, annyira elvesztene életerejét, hogy úgy járna, mint az egykori cigány lova, a mely mire megtanult koplalni, a koplalásba beleveszett.

Ezen komolyan nem vehető kombinációkat, mint magánál a betegségnél ártalmasabb gyógyszereket, elfogadni a magyar állam komoly barátjának nem lehet, nem szabad.

Nem szabad már azért sem, mert eddig soha ajánló ki nem számolták azt a tömérdek új terhet, mely az illető bevételeknek önálló kezeléséhez szükséges személyzet fizetési folytán fölmerülne. Így aztán a közönség csak a nagy nyomást, a vételnél és eladásnál mutatkozó hátrányokat fogná érezni; míg az esetleges haszon gyümölcsötlenül tölemesztetnék.

Nekünk a fontolva haladás útján kell maradnunk és állami konszolidációnkat jogos érdekeinknek kellő érvényre emelésével biztosítanunk.

A második gazdasági kiegyezés az előbbihez képest sok előnyt biztosított államunknak. Népszerűen indirekt adóforrásainkat hozzáférhetőbbé tette, az adóvisszatérítést, valamint az egyenes befolyó jövedelmek címén több új milliót vezetett állampénztárunkba. Új virágzó iparágaknak (cukor, borszesz, gazdasági szeszgyártás) vetette meg alapját és lehetetlenné tette a nagy bécsi krach idejében napirenden volt szörnyű hullámzását a tömérdek nyereségeknél és veszteségeknél. Együttal hitelviszonyainkat gyökeresen javította s legfőkébb azt hibázta el, hogy az osztrák-magyar-bank-fiókokat nem tette minden népréteg számára egyaránt hozzáférhetővé.

Mi, őszintén bevalljuk még azt is, hogy ez nem az egyetlen hibája; de sietünk megjegyezni, hogy az a kiegyezés, akármelyik párt csinálná, mindig emberi és így hibás alkotás leendene. Nekünk nem lehet más feladatunk, ha a szerzeteket megtartani és gyarapítani akarjuk, mint jogosan kimutatható érdekeinket precizizálni, a magunk jussából nem engedni, de viszont semmit sem követelni a szomszéd rovására. E szerint a vámközösségnek konstátált hátrányait orvosolni kell s a külön vámterület jogát, mint egy komoly sérelemk esetére tentartott hadüzenetet, ultima ratio gyanánt kontemplálni. Azon túl természetesen minden erőnk az ipar olyatén fejlesztésére kell fordítanunk, hogy az minél előbb, talán már újabb tíz év múlva, elegendő erős és életképes legyen mezőgazdasági termelésünknek az esetleg elmaradandó külföldi piacokat szerencsésen pótló vevője gyanánt szerepelni. Együttal mérsékeltlen törekednünk kell az importált iparcikknek vámkó általi megdrágítására, hogy a magunk zsenge iparát elősegítsük. Másfelől azonban nem szabad a főfenntartó oszlopot, a mezőgazdaságot, annyira megterhelni, hogy összerokadjon, még mielőtt az ő mostani terheit átháríthatnók az iparra. Végül mindezek sikere érdekében törekednünk kell a vasútvonalak megszerzésében, illetőleg árszabásaiban kifelé való nyers terményeinknek minél jobban fizető piacokat keresni.

Ha mindez érvényesül az új kiegyezésnél, akkor a biztos jelent a bizonytalan jövőért kockáztatni nem hajlandó politikuskok, kell, hogy azzal megelégedve legyenek. A csodaszerekben való hit lejárt; lehetősé kívánni és a jogos igényeknek érvényt szerezni: ez a szabadelvű párt kiegyezési politikája, melynek sikerei talán csodálatosak nem lesznek, de hogy el nem maradhatnak, bizonyos.

Az idei kendertermelés és a magyar kender- és lentermelés.

Félreismerhetlen tény, hogy a magyar mezőgazdákat csak részben a rossz szokások, de részben a kéréllhetlen körülmények is készítetik a túlnyomó gabona termelésre. Ez évben örvendetes kibontakozási lendület kezdődött, a kereskedelmi növények termelésében. Azonban az ezen irányú józan törekvés, a cél elérés előtt ismét kudarcot vallott, mert noha az ez évi len- és kendertermesztés általában mennyiségileg és minőségileg sikerültnek mondható, azonban a kikészítés folyton hanyatló természete az egész sikert tönkre tette.

A legnagyobb kendertermő helyeken az áztatás különben is a legvétkesebb módon sárban történik; de egyébkor legalább volt a gazdáknak annyi vizük, hogy a kik akarták, némileg kimoshatták kenderüket.

Ez idén a bácskai áztató mocsaraknak alig van annyi vizük, hogy a fele termést meglehessen bennük fülleszteni. A szűk vízű mocsarakban kimosásról szó sem lehet. Ehhez a nyomoruságos helyzethez járul még azon bűnös törekvés, hogy a legtöbb termelő szándékosan bele hagyja száradni a sarat és szemetet a kenderrostok közé a súlyszaporulatra számítván; a mi ellen hatóságilag intézkedni annál inkább helyén volna, mert az ilyen emberek önhasznukat nem ismerve, a piac becsületét rontják s a magyar kender értékét tönkre teszik.

S mindez Bács megyében a Türr-féle bővizű esatorna mellett történik, a hol a legjobb áztató víz a medencék elkészítéséhez előnyösen kínálkozik.

Ez ellen hasztalan állította föl a kormány a péklai minta-áztatót, hasztalan készítettett egyes községekben ilyeneket.

Michels testvérek hasztalan mutatják Német Pálánkán az egész világnak az okszerű áztatás szép és gazdag eredményeit; az ez évi bácskai kendertermés, kiváló jó sajátosságai mellett, a megszokott rosszhoz képest is, tíz év óta elő nem fordult szokatlan módon van tönkre téve.

A tavasszal 5 frttal ígértünk többet a termelőknek a tiszta vízben ázott jól mosott kenderért. P. Péklán 40 frtot, Michelséknél 32 frtot fizetve sem kaphatni elég kender, a termelők 24 frttért sem képesek kenderüket elvesztesgetni.

Gyárunk a mult évben néhány ezer métermázsa bácskai kenderben 20—30 ezer frt árú porrá száradt mocsarat és ki nem törött szemetet vásárolt. S mint-hogy egy műszakilag berendezett gyár mégis tartozik a különben nemes rostokat a mocsár és szemét fertőből kitisztítani, ezen műveletet idő, pénz és a géprontás veszteségében hallatlanul meg kellett fizetnünk.

Versenyársaink a vakító fehér olasz kenderből dolgoznak, de noha ez 47 frt nyersen, még is a számba sem vehető kevés hulladék mellett könnyű megmunkálása, előnyös feldolgozhatása, s a gépekre nézve kevésbé romboló hatása következtében csaknem olcsóbbnak vehető, mint a 24 frtos bácskai rosszul készült kender.

A lentermelés meg épen ott áll hazánkban, a hol a józan észnek meg kell állani a mi közgazdasági hanyagságunk fölött.

Ez idén több gazda, midőn tudomásul vette, hogy Szegeden egy kender beváltó és kikészítő intézet van keletkezében, az iránt keresett meg; hogy váltanam be különben fölégetni szándékolt lenkórójukat. P. Varsányról 100 hold termése, T. Becséről 30 holdnyit, közel vilékről 45 hold termése lett fölajánlva, a mely 175 hold lenkóró Belgiumban 70 ezer frankért volna eladható, a mennyit a mag nálunk megközelítőleg sem hozhatott; minthogy nálunk a len csupán magjáért termeltetik. Ha még ezen lenkóró okszerűleg kikészíthetnék, hihetetlen összeget képviselne; föl-fonva, megszöve, hallatlan értékkel bírna.

A kézmárki magyar lenfonoda orosz lent dogozik.

Mi nem bírjuk lenkórónkat kikészíteni, mert nem értjük. A lentermelést okszerűleg szervezett lenbeváltó és kikészítő intézetek emelhetik nagygyá. A kendertermelés körül elkövetett bűnök orvoslására hatósági, ha kell törvényhozási intézkedések sem fölöslegesek.

Mert noha a kenderbeváltó és kikészítő intézetek reformálhatják az értelmesebb gazdaközönség körében a kendertermelést; de azon vidékeken, hol a rossz szokások uralkodóvá váltak, hasztalan a zöld asztal mellett bőséges szóarral hatni akarni s a társadalmi esz-közök a legjobb eszmekörben mozogva, elméleti alakban mit sem eredményeznek.

A nép önhaszna, egészsége, vagyonsága, jóléte, a közjó, a nemzeti háztartás érdeke, a hazai fonó, szövő ipar a nemzetközi forgalomban becsületes jó hirnevünk, a magyar mezőgazdaság reformja egyaránt megkövetelik, hogy ez irányban határozott lépések történjenek.

Báczay Nándor.

Hírek.

Őfelsége Kubatovics Andriának, a bajai járási szolgabírói hivatalnál alkalmazott lovas-hajdúnak, két embernek a Duna hullámaiból saját élete veszélyeztetésével eszközölt megmentéseért, az ezüst érdemkeresztet adományozta.

Gromon Dezső, honvédelmi miniszteri államtitkár ur, megyénk tovarisovai kerületének országos képviselője, hétfőn városunkba érkezett és Sándor Béla főispán urhoz szállt vendégül. Az államtitkár ur látogatása kizárólag magán jellegű volt. A magas vendég jelenlétének a kedves híre elterjedvén, a honvéd tisztikar br. Bibra őrnagy urnak, a megyei Schmausz Endre alispán urnak, a városi tisztviselői kar pedig Hoffmann polgármester urnak vezetése mellett tisztelgett s mindnyájan a közel multbeli összetartozáság feledhetlen emlékeinek föllevenítésével távoztak. Délután 1 órakor az államtitkár ur tiszteletére főispán urnál ebéd volt. Az esti 8 órai vonattal elutazott.

Szmetana Ágoston okl. rajztanár, szabadkai földink, a kultuszminiszter által évenként kiosztani szokott művészi ösztöndíjak legelsőjét nyerte el.

Rudics József bárónak között végrendeletén kívül volt még két újabb keletű végrendelete is, melyek közül természetesen az a végérvényes, mely utóbbi iratott. A legújabb végrendelet 1883. április 17-én kelt, s a napokban hirdették ki a budapesti törvényszék előtt. E végrendelet, mely Steinbach királyi közjegyzőnél volt letéve, az előbbi végrendeletet teljesen érvénytelennek nyilvánítja s a báró egész nagy vagyonát, melyre nézve törvényes hitvesének özevessége idejére használatot biztosít, hét egyenlő részre osztja. Ezekben gondoskodik nejről, valamint távolabbi rokonairól, több barátjáról, kiknek ékszerait hagyományozza s végre Almás és Kunbaja bácsmezei községekről, melyek ezuttal is nevezetes hagyományban részesülnek; a megelőző végrendeletben említett intézkedésekről és célokról azonban az 1883-iki végrendelet már nem emlékezik meg.

A magyar delegáció f. hó 22-én Bécsben tartott első ülésén elnökké dr. Haynald Lajos bíboros érsekünket, a külügyi és naplóbírói bizottságba Laticovics Gábort, a tengerészeti és naplóbírói albizottságba Bende Imrét választotta meg.

Az országos címer használhatósága tárgyában a belügyminiszter újabb rendeletet bocsátott ki, melyben meghagyja a hatóságoknak, hogy jövőre tekintetben csak gondos nyomozás alapján tegyenek ajánló véleményt, ha tudniillik meggyőződtek arról, hogy a folyamodó szakértők véleménye szerint is érdemes a kitüntetésre. Okot e rendeletre az adott, hogy némely hatóság olyanoknak is javasolta az engedély megadását, kik erre sem üzletük terjedelme, se az általuk előállított cikkek minősége alapján érdemesek nem voltak.

Gyászhir. Szakácsy Ferencné szül. Himmelsbach Mária 1885. évi október hó 24-én fél 11 órakor éjjel, élte 39., boldog házasságának 19. évében, hosszú kinos szenvedés folytán jobb létre szenderült. Földi maradványai folyó hó 26-án délutáni 4 órakor fognak a szent Rókus sarkterben örök nyugalomra helyeztetni — lelke üdvéért pedig a gyász isteni-tisztelet ugyan e hó 27-én reggeli 9 órakor a helybeli róm. kath. egyházban a mindenek urának bemutatattatni. Zomborban, 1885. évi október hó 25-én. Áldás és béke honoljon porai felett!!! A drága halott ravatala körül zokognak: Szakácsy Ferenc, megyei árvaszéki pénztárnok, férje. Sándor, Irén, Árpád, Andor és Nándor gyermekei, úgy számos rokon és barátai. — A temetés tegnap d. u. 4 órakor ment vége számos rokon és jóbarát részvételével. A koporsót díszesebbnél-díszesebb koszorúk vették körül; többi közt a családé: „Feledhetlen nőmnek, szeretett anyánknak”; Bittermann Nándor és családjáé: „Szakácsy Máriaé, Linka és Nándor” fölirattal; azonfölül küldtek még koszorút Kohut Henrik, Tápay István, Schaffner Károly stb.

A f. évi őszi közgyűlés alkalmával tartott jegyzői szigorlatokon: Jordán Béla lapunk jótollú munkatársa és Fejes Ágoston egyhangulag képesítetteknek nyilvánítottak. Tekintettel a megkívántató nagy anyag-halmazra, a nevezett urnaknak csak gratulálhatunk.

A szabadkai Achilles egyesület tagjai okt. 17-én tartották meg kirándulással egybekapcsolt gyalogversenyüket. A versenyek a palisai országúton folytak le. Délután 1 órakor a legszebb időben több vasparipézó jelenlétében, kik kísérőül és időmérőül ajánlottak Nagy Ignác versenybizottsági elnök, Derényi Farkas, Juhász Béla, Vida János, Gróhmann Szilveszter és Vermes Lajos — ez utóbbi félórát késedelmezéssel mint érkiegyenlítésével — indítottak el. A versenyproponciók következők voltak: Gyaloglás 6 óra keresszül. Győztes: ki ez idő alatt a legnagyobb utat teszi, díj egyleti ezüstérem és tiszteletajándék. A második beérkező jutalma bronzérem és tiszteletajándék. A versenyek nagy érdeklődéssel folytak le, az eredmények azonban a középversenyt alig multák fölül. Elsőnek érkezett be: Derényi Farkas, ki 6 óra alatt 50 klm. és 471 métert hagyott hátra, második lett: Juhász Béla, ki 500 méterrel tett kevesebb utat, harmadik lett: Vermes Lajos, 5¹/₂ óra alatt 49 km. és 917 méter utat tett meg. A versenyek 6 órától kezdve fáklafény mellett folytak le. A közönség mindvégig kitarított és lelkesen megélvezte a győzteseket. Ezután az „Achilles”-egyeslet helyiségeiben a nap farsádalmaiktársas vacsora követte, hol kimondták még, hogy november közepén érték-versenydíj kitűzésével egy 12 óráig tartó verseny-gyaloglás rendezésén fognak iparkodni.

Husveth Lajos, Husveth István tekintélyes polgártársunk közös hadseregbeli őrzető fia, ismeretlen okból f. hó 23-án délelőtt a kaszárnyában katonategyverével agyonlőtte magát. Temetése nagy részvétel mellett f. hó 24-én ment végbe. A váratlan csapás által lejutott család iránt általános a részvétel.

Nemzetközi gyümölcs- és zöldségkiállítás zsűrije Zombor város kerteszetét, Maurer Nándor szabadkai lakost, Polyákovits Alajos szabadkai lakost nagy kiállítási éremmel; Goezer Vitus zombori kerteszt közreműködési éremmel tüntette ki.

Lendvay János, kucurai plébános, f. hó 18-án 64 éves korában elhunyt.

Bruck Pál, aki Hidasi álnév alatt több előkelő fővárosi lapba írogat és ki lapunkban is közölt számos, kedves és mulattató dolgozatot, mint értesülünk, a napokban orvostudori oklevelet nyert. Azonban egyelőre még a híres Tauffer tanár oldala mellett gyakorol s később mint női specialista fog meggyéni egy nagy városában letelepedni. Eddig jó tárcát kívántunk tőle, ezentúl nagy tárcát kívánunk neki.

F. hó 23-án ment végbe Flatt Endre temetése impozans pompával a közönség minden rendjének, vallás és nemzetiségi különbség nélkül való tömeges részvételével. Jelen volt a közös hadsereg, Vidos tábornokkal élén, a honvéd tisztikar, a magyar és szerb főgymnasiumok összes ifjúsága tanáraikkal, a városi hatóság, élén Parosetich főispánnal, az összes egyetek és hivatalok képviselői. Szabadkát, hol Flatt polgármester volt, küldöttség képviselte. A temetési szertartásra Bende apát Ujvidékre jött. A koporsót díszes virágok halmaza borította. Az elhunyt működését a főispán a rendkívüli közgyűlésen meglehetősen röviden ismertetve, s a közgyűlés, fájdalomának jegyzőkönyvével adott kifejezést. — Alföldi Flatt Endre haláláról a család következő gyászjelentést adott ki: Altöldi Flatt Endréné szül. Sopron Sarolta saját és gyermekei: Malvin férj. Jeney Károlyné, Luja öz. Wisinger Károlyné, Viktor és Gizella, valamint veje Jeney Károly m. kir. pénzügyi tanácsos, egy utóka Jeney Adrienne, Géza, Aladár, Gizella és Matild, továbbá Wisinger Viktor, Gábor és Jenő nevében, fájdalomtól megtört szívvel jelenti, hogy forrón szeretett férje Alföldi Flatt Endre, Ujvidék sz. kir. város volt főispánja, a III. oszt. vas-koronarend vízeze, az arany és koronás ezüst érdemkereszt birtokosa, folyó évi október hó 20-án délelben, életének 70-ik évében, rövid de súlyos szenvedés és a halottas szentségek ájtatos felvétele után, jobb létre szenderült. A boldogultnak hült tetemei f. é. október hó 22-én délutáni 4 órakor fognak, a helybeli róm. kath. sarkterben levő családi sarkterbe örök nyugalomra helyeztetni. Az engesztelő szentmise áldozat f. é. október hó 23-án reggeli 9 órakor fog a helybeli róm. kath. plébánia templomban, a mindenhatóknak bemutatattatni. Ujvidéken, 1885. október 20-án. Áldás és béke poraira!

Árverések: Himpelmann Mihály 2456 frtra b. ingatl. okt. 28-án Kulán. Hartmann Károly 635 frtra b. ingatl. nov. 8-án Ó-Keér.

Folyó évi október hó 15-ikén Kulpinban a szerb és a tótjaki lakosság nagy érdeklődése mellett, Czifrusz Ferenc megyei kir. tanfelügyelő az állam által felállított kisdödöt és az elemi népiskolát lelkes beszéddel nyitotta meg, különösen hangsúlyozván, hogy ez intézetek által a kormány a szerb és a tót nyelvet nem elnyomni, hanem alkalmat kíván nyújtani arra, hogy a fiatal nemzedék a magyar nyelvet beszédben és írásban elsajátíthassa. Utána szóltak: Gráf Nikáz s. tanfelügyelő, Kelemen Imre tanító és a gondnoksági ülés befejeztével Lehoczy János községi jegyző, ki az iskolák felállításáért hálás köszönetét kerte eljuttatni Trefort Ágoston miniszterhez. A ünnepély jelen voltak: Kolozsváry Sándor járási szolgabíró, Szemő Mátyas nejről, Lehoczy János jegyző az előjárósággal, Kutlik Felix ág. ev. lelkész, Kotyánszky Lyubomir gör. kel. lelkész és a gondnoksági tagok. Ott láttuk: Gr. Somsich Ödönét Kadar-kutról, Szilágyi Gyula titkár Zomborból, Lajtay János plébános Ó-keérről stb. Az ünnepélyt Szemő Mátyas vendégszerető házában lakoma követte, hol Czifrusz Ferenc, Trefort Ágoston miniszter, Lajtay plébános Czifrusz tanfelügyelőre, egykori tanára és a házi asszonyra, Szemő Mátyas, Gráf tanfelügyelőre stb. üritettek poharat. Szemő Mátyas az iskolák megnyitásán részt vett népet is megvendégelte.

Baján Majorossy János püspök f. hó 19. és 20-án 1940 gyermeknek osztotta ki a bérálás szentségét.

Albert József, Baja város egykori rendőrkapitánya f. hó 18-án elhunyt Duna-Földvárt.

Deák Péter, a szabadkai kir. ügyészséghez kinevezett kir. alügyész, hivatalos működését e napokban megkezdte.

A zombori alsófokú ipar- és kereskedelmi osztály igazgató-választmánya f. hó 25-én délután 3¹/₂ órakor a városháza kistermében választmányi ülést tartott, melyen az 1885. évi iskolai költségvetést tárgyalta és megállapította az előadások órarendjét is. E választmányi ülésen — pedig az ig. vál. 30 tagból áll — 9, mond kilenc tag jelent meg. Ezekből egy tisztviselő, egy isk. igazgató, egy kereskedő, egy pedig nem is tartozik az iparosok osztályába, tehát csakis 5, azaz öt szál iparos volt jelen. Hogy iparosaink, akik nem rájuk szabott mozgalmak iránt csak a minap is nagy részvétet mutattak, mennyire érdeklődnek a saját életbevétő ügyeik iránt, ezek után ahhoz nem kell kommentár.

Egy Varsóban történt betörés tettesei fordultak meg Szegeden a jómínap s a rubel-tolvajok nyomára azért akadtak most rá, miután a szegedi rendőrség csak a napokban kapott az ügyben értesítést. Zeután egymást érték utóbb a betörések s a negyedik esetben kézrekerült a betörők egyike, Hanovszky József, varsói lengyel, aki a rendőrséget utbaigazította cinkostársa után. A zentai kapitányság értesítette a szegedi rendőrséget, hogy az ott kézrekerült betörő töredelmes vallomásában kibeszélte, hogy cinkostársa, Janisevzki Zsigmond lengyel, a kivel együtt a zentai és kanizsai betöréseket elkövette, Milka nevű szeretőjével Magyarországra Varsóból szökött át, a hol egy Iván Ivanovics Junkt nevű korcsmárosból 500 rubelt lopott s ez a jómádár szeretőjével Szegeden tartózkodik egy kiskörtűi korcsmában, a honvéd-pavilon közelében. Bende Antal rókusi biztos a zentai rendőrség ez értesítésére azonnal fölkereste a megjelölt korcsmát, nyomozása azonban csak annyi eredményre vezetett, hogy kiderült, miszerint a lengyel rubel-tolvaj és szeretője ott jártak mintegy két héttel ezelőtt. A zentai rendőrség által közölt személy-leírással egészen hasonló alakra emlékezik a korcsma tulajdonosa. sőt arra is jól emlékezik, hogy az idegen vendég budapestinek mondta magát s arra, hogy hova igyekszik, azt felelte: Kanizsára. Eltűnése után néhány napra esik a kanizsai betörés ideje, tehát csaknem kétszertelen, hogy ez volt a keresett rubel-tolvaj.

A zombori kir. járásbírósnál joggyakornoki állomás van üresedésben.

Szabadkán Schaffner Adolf, az 1848/49. szabadságharc volt honvédhadnagyja e hó 24-én 68 éves korában elhunyt.

F. év október hó 29-én a r. k. iskolaszék választmányi ülést tart.

Árverés Gärtner Antal, kernyajai lakos 3800 frtra b. ingatl. nov. 10. Zombor. — Bajász Milán 3870 frtra b. ingatl. dec. 29. Kulán.

Legát Gusztáv m. k. áll. vasuti tisztviselő eljegyezte Jakobesics Mátyas szabadkai földbirtokos kedves leányát, Mariska kisasszonyt.

Hársági születésű és szigetvári illetőségű, Schersching András huszárújonc f. évi október hó 13-án Gajdobrán állomásozó századtól megugrott. Azonban Baján e hó 18-án Góliáth Károly városi rendőr által elfogatott és az ottani 10. huszárezred 5-ik század parancsnokságának átadott.

Dr. Oláh Gyula orsz. közegészségügyi felügyelő a napokban Ujvidék város és Zsalya község közegészségügyét vette beható vizsgálat alá.

Verbáson Gerster Béla csatornai főmérnök házából a napokban temették el a 75 éves br. Streit Sándor volt görög alezredest és Belgiumnak athéni alkonzulát.

Szabadkán Tóth Béla színigazgató, állítólag leköszönt s a színhez igazgatóságát szüntarátala elsőrendű tagjaira ruházta át. A leköszönést az okozta, hogy f. hó 23-án az igazgató egyik hitelezője le akarta foglalni a pénztárt, de meghusitották, mert az igazgató a meghirdetett „Arany ember” előadását elhagyta.

Baján a napokban a szt. ferenciek Kapisztrán János születésének 500-ik évfordulóját ünnepélyes istentisztelettel ülték meg.

Zombor szab. kir. város tanácsa közhírré teszi, hogy a városi 1886. évi közkölttség-előirányzat f. é. október 22-től nov. 5-ig a városi számvétség-nél közszemlére kitétetett. Az előirányzat elleni észrevételek nov. 5-ig a városi tanácsnál beadhatók.

Gálfy György a „Bácskai Ellenőr” mult vasárnapi számában kijelenti, hogy megszünt a lap kiadótulajdonosa lenni; másrészt pedig a szerkesztő tesz nyilatkozatot, mely szerint Gálfy lapulajdonosi minősége csak névleg állott fen, mert a lap kiadására egy krajcárt sem fizetett. Vigasztalódjék a szerkesztő, ilyen kiadót kap akárhányat!

Elmítettük, hogy báró Rudics József halála után két végrendelet hirdettetett ki. Az egyik 1879-ben kelt és a zombori törvényszék előtt, a másik Budapesten, 1883-ban készült és a budapesti kir. törvényszék előtt hirdettetett ki. Érdekesnek tartjuk ez alkalomból megemlíteni, hogy hazai joggyakorlatunk több végrendelet létezése esetében, az utóbbi érvényes végrendelet alkotása által a korábbi végrendelet visszavontnak tekintik, még azon esetben is, ha az újabb végrendelet szövegében a visszavonás expresse ki sem fejeztetik, sőt még akkor is, ha a korábbi végrendeletben az öröktaggyó a visszavonhatlanságot határozottan kikötött. De ezen elv csak azon esetre áll, midőn az újabb végrendelet az egész hagyatékra vonatkozólag intézkedik. Ha az öröktaggyó az új végrendeletben a hagyatéknak csak egy részéről intézkedik, vagy ha az újabb végrendeletben nem jelölt ki örökös, judikaturánk már ingadozást mutat. Vannak ugyanis legfőbb bírósági ítéletek, melyek ily esetben a végrendeleteket egymás mellett fennállónak tekintik, tehát nem tartják a korábbi végrendeleteket ipso facto visszavontknak, hanem az az előbbi végrendeleteket annyiban érvényeseknek ismerik el, a mennyiben az utóbbival összeegyeztethetők. Vannak ismét oly ítéletek is, melyek az osztrák gyakorlatot követve, ily esetekben szintén érvényteleneknek tartják a korábbi végrendeleteket; a miből az következik, hogy ezen elv mellett a hagyatéknak, az új végrendelet által nem érintett részére nézve, nem a korábbi végrendelet szerinti, hanem a végrendelet nélküli, tehát törvényes örökösödés áll be. Természetesen mindez csak az érvényes újabb végrendeletéről szól. Ha a végrendelet mely utóbb alkotott, esetleg önmagában nem érvényes, vagy később válik hatálytalanná, az előbbi esetben rendszerint — bár judikaturánk szerint ekkor sem minden esetben — a korábbi végrendelet áll meg, az utóbbi esetben azonban az előbbi is megdől és a törvényes örökösödés áll be. Érdekesnek tartottuk ezen elveket a felmerült eset alkalmából fel- említeni, a nélkül természetesen, hogy az által a báró Rudics József által alkotott végrendeletekre nézve bármi tekintetben következtetést akarnánk vonni. — Annak felemlítését sem tartjuk ez alkalommal érdektelennek, hogy minő elvek irányadóak hazai joggyakorlatunkban azon esetben, ha a férj mag nélkül hal el és végrendeletében özvegyének eltartásáról vagy éppen nem, vagy nem kevesebb gondoskodott. E kérdés csak a napokban foglalkoztatta egy kisebb jelentőségű ügyben a kir. kuriát. Praxi- sunk e tekintetben is ingadozó volt eddig s gyakran megtörtént, hogy a végrendeleti örökösök kérelmére a magtalanul elhalt férj özvegye a hagyatékt teljes élvezetéből kizorított csak a végrendeletben neki rendelt hasznélvezetre korlátoltatott. A kir. kuria az említett ügyben kimondotta, hogy a végrendeleti örökösök, legyenek azok bár felmenők, vagy oldalági rokonok, az özvegyi jognak végrendelet szerinti megszerítését leszármazó egyenes örökösök hiányában nem követelhetik, mert erre joguk csak az utóbbiaknak van. Oly esetben tehát, midőn a férj mag nélkül hal el és végrendeletében özvegyének illő eltartásáról nem gondoskodott, az özvegyi jog az egész hagyatékt hasznélvezetére kiterjed. P. N.

A szabadkai „pincér-egylet” f. hó 22-én tartott alakuló gyűlésén tiszteletbeli elnökké Mamuzsich Lázár polgármester közfelkiáltással lett megválasztva, elnökké Ellenberger Gusztáv a „Nemzeti szálloda” vendéglőse, alelnökké pedig Lichtenekert Károly vasúti vendéglős lettek viharos éljenzések mellett egyhangulag megválasztva, pénztárnokká Thiry Hugó, gondnokká Opolczér Mihály, jegyzővé Erfurt Hugó, választmányi tagokká Csik József, Györgyfalvy János, Horváth Jenő, Reigl Ferenc, Toncs Ignác és Jámbar István, pöttagokká Szauer Kálmán, Kovács Elek és Vukits Ferenc lettek megválasztva.

a nyit
ha tán
tudtu
A
céljána
szüksé
zöndé
életre
bát” r
Zsótér
szakér
földbir
F
földel
tapadó
donát
borító
velked
megke
céljába
szülék
dáját
tetett
Krum
történ
kettős
4. E
dött, e
féle b
föltit
esőbb
kintet
honi g
külföl
is feid
mányo
a „Se
gazda
jüleg
ezzel
sokat
gának
lesség
juttat
lunk e
sárlás
szeren
mértél
általá
mily
közön
mard
haszn
leteke
mükd
nak ta
A
zönség
hogy
művel
csei m
áron r
tovari
lője,
pánja
ron sz
meleg
oldalr
pette
és kö
hol G
délutá
önkén
mélto
kezd
szes
óráko
testvé
időköz
szeren
Öméti
érve,
kar a
mint
tisztj
mint
rövid
hangz
mire
nulás
tósága
telő é
szónok
sülés
dalár
kar a
vendé
és dr.
állotta
kal ke
lönféle
képet
E
dégek
képvis
város
ujvidék
szineje
előtt r

Eke-próba Ó-Becsen.

Az ó-becsei magyar gazdasági társulatról eddig a nyilvánosság útján aligha hallott valaki. Legfeljebb ha tánevigalmat rendezett, ekkor adta a községben tudtul, hogy él és működik.

Annál örvendetesebben hatott tehát reánk azon céljának nyilvánítása, hogy a földművelés üzésében szükségeltető gépek, eszközök célszerűségéről meggyőződendő s az eredményhez képest a gazdaközönseget életrevaló tanácsosallatandó, f. hó 19-én „eke próbát” rendezni szándékozik, mi e napon meg is történt.

Jelenvoltak ez alkalommal a társulat számos tagjai Zsótér Andor elnökkel élükön, jelen volt még számos szakértő, nem tagja a társulatnak, ó-becsei tekintélyes földbirtokosok.

Próba helyekül kijelöltettek az ugynevezett járás földek, mely gyökeres s a próba alkalmával nedves, tapadó volt; továbbá Zsótér Andor földbirtokos tulajdonát képező ugynevezett „nagy völgy”, gyakran vízborította, dúsán vad muhar és kukorica tusákkal bővelelő talajú földterület.

Ezen kijelölt térségeken az ekék működésüket megkezdvén, mindenkeltől a vonóerő megállapíthatása céljából minden egyes eke erőjelző (dinamográf) készülékkel és négy ökörrrel előszántotta a saját barázdaját; a dyagrammok felvétele külön-külön eszközöltetett egyenlő szélességű és mélységű barázdák mellett.

Az eredmény következköket tüntetett elő: 1. „Schlick Krumpach”-féle VI. számú kettős ekéjénél erőjelzővel történt erőmérés eredménye 215 kgr. 2. „Gubicz”-féle kettősé 268 kgr. 3. „Gubicz”-féle egyesé 158 kgr. 4. „Eckert”-féle kettősé 285 kgr. vonóerővel működött, ami nyilvánvalóvá teszi a „Schlick Krumpach”-féle budapesti gyárosok készítményeinek a másik kettő fölötti célszerűbb, jobb és e szerint jelentékenyen olcsóbb szerkezetét és kiállitását.

Gépészeti iparunk annyira fejlődött, hogy e tekintetben a külföldre vajmi keveset szorulunk, de a honi gyárosok nemcsak azután törekuszenek, hogy a külföldet nélkülözhetővé tegyék, hanem még egymást is felülmulni igyekeznek, célszerű, jó és olcsó gyártmányok előállitathatása céljából, nem lehet tehát eléggé a „Schlick és Krumpach” honi gyárosokat a magyar gazdaközönség figyelmébe különösen ajánlva, egyidejűleg a nála leendő szives megrendelésekre felhívni, ezzel a szorgalmas, ügyes s különösen magyar iparosokat támogatva, míg egyrészt a vevő közönység magának anyagi hasznót szerez, másrészt honfium kötelességét is teljesíti, s ipar tekintetében lassanként oda-juttathatja hazánkat, hogy nemcsak hogy nem szorulunk a külföldre, hanem még ezt is a tőlünk való vásárlásra szoríthatjuk. Azért az ilyen próbák a mily szerény körben működnek, csendesen bár, de nagy mértékben mozdítják elő a közjót, s ezért rendezőik általános elismerést, köszönetet érdemelnek.

Ily működése a gazdasági társulatnak ha bármily eszenden történik is, előbb utóbb felkelti a nagy közönység figyelmét s az általános elismerés el nem marad. Melegen üdvözljük az ó-becseit, mint közhasznú intézményt.

Megjegyzem még, hogy a fentemlített földterületeken a „Schlick és Krumpach”-féle háromvasú eke is működött meglepő eredménnyel s elsőrendű gyártmánynak találtatott.

Az ó-becsei kerületi egy a távolabbi gazdaközönység tájékozásán nem tartom fölöslegesnek közölni, hogy a kérdésben forgó ekék, de meg minden, a földműveléshez szükséges gépek is Albrecht Gyula, ó-becsei magyar gazdasági társulati titkárnál mérsekelt áron megrendelhetők. r. l.

A palánkai ünnepélyek.

Gromon Dezső honvédelmi államtitkár úr és a tovarisovai kerület érdeműs országgyűlési képviselője, Parcsetich Félix úr Ujvidék sz. kir. város főispánja társaságában városunkba érkezve, már a határon számos fogaton lelkesült közönység várta. Rövid, meleg üdvözlés után a kocsi hosszú sora mindkét oldalról banderium által kísérve, mozsárlövészek közepette a városba, Harlikovics Károly gyógyszerész úr és köztisztviselőben álló pártelnök háza elé tartott, ahol Gromon Dezső államtitkár úr leszállott. — Már délutáni 4 óraor ismételt mozsárlövészek a palánkai önkéntes tüzoltó-egylet által tizenkét évi fenállásának méltó megünneplése céljából rendezett emlék-ünnepély kezdetét jelezvén, esti 6 óráig a helybeli kaszinó díszes termeit nagy közönység zsufolásig megtölté. 6 óraor az önkéntes tüzoltók a zombori és ujvidéki testvér-egyletek képviselőivel egyesülve — miután időközben már besötéttedt — igen imponáns lampionszerenádét rendeztek Gromon Dezső úr tiszteletére. Ömeltósága az államtitkár úr lakásának ablakai alá érve, a roppant Eiterjedésű menet megállott s a zenekar a szerenádét megkezdte. Ezután Büchler Róbert, mint a palánkai önkéntes tüzoltó-egylet első segéd-tisztje, lépett elő s az ablakhoz jött Gromon Dezsőt, mint az ünnepély egylet első alapító tagját üdvözlötte rövid beszédben, melyet ezer meg ezer torokból felhangzó, szünni nem akaró, lelkes éljenzés követett, mire az öröm és őszinte ragaszkodás illetén nyilvánulásának lecsillapulta után az államtitkár úr ömeltósága szokott szerénységével az őt, annyira megtisztelő és kitüntető figyelemért „gyönyörű és hatásos szónoklatban mondott köszönetet, ugy hogy a lelkesülés tetőpontjára érte el. — Miután még ifjú dalárdánk a magyar néphymnust elénekelt s a zenekar a Rákócy-indulóval a szerenádét befejezte, magas vendégeink az utcára kijöve, Mezey Károly palánkai és dr. Wolf zombori t. o. főparancsnokok között felállottak, mire az egyesült tüzoltók, a színes lampiónokkal kezükben, előttük díszmenetben elhaladtak. A külföldi lampiónok, különösen távolabbról, gyönyörű képet nyújtottak.

Pontban 7 óraor érkeztek meg a magas vendégek: Gromon Dezső államtitkár úr és szeretett képviselőnk, Parcsetich Félix úr Ujvidék sz. kir. város főispánja Ó Meltóságaik, Lobmayer István úr ujvidéki kir. törvényszéki elnök, Palánka és a vidék színe-java, a kaszinó élé, melynek épületéről és az az előtt felállított magas balyocokról — melyekre veres-

fehér-zöld lámpák huzattak fel, — nagy magyar nemzeti zászlók 60 fáljának fénye által megvilágítva — hirdették az örömmel jelentőséget. A kaszinó parkja is, melyben 500 színes lámpa csillagvilága ragyogott, megragadóan szép képet nyújtott.

A szózat hangjai között foglalták el helyeiket a vendégek az ez egyszer nagyon szűknek bizonyult nagyteremben s nyomban megkezdődött a dalárda sikerült hangversenye, mely kitünően választott egy magyar, egy német és egy szerb dalból állott s viharos tapsokkal jutalmaztatott meg. Ezt követte a műkedvelői előadás: „Mért nem házasodik meg a sógor?”, melyben Iklódy Riza k. a. a haragos menyecske (Ernesztina) szerepében aratott különös sikert. Payerle Irma k. a. pedig, — mellesleg legyen megjegyezve, hogy most előszőr lépett fel, — valóban csókolni való, kedves volt Juli szerepében, s ezért sok tapsot aratott. Mindkettőnek több szép csokor dobattott s nyújtották át. Perjessy Mihály ur szintén igen jól adta az agyonszekerizott férjt, Marcit, Büchler Róbert ur pedig Gergelyt, a kedélyes sógort játszta. — Seunig Károly ur mint sugó, és Boros J. ur mint rendező érdemel elismerést. — A műkedvelők ismételve a lámpák elé hivatván, végre már csak egyetlen hang kiáltotta ismételve: „eviva signore Büchler”, ugy hogy az egész közönység kíváncsisága az olaszra irányult, ki folytonos olasz kiáltásokkal tört magának utat a színpad felé, itt-ott veszekedéseket kezdve, persze a — tyúkszemek miatt. Dacára annak, hogy már mindenki dühösen nézett a tolakodó olaszra, az mégis egész a színpadig ért s a courtime felvonása után az azon megjelent Büchler és Boros urakkal alkudozni kezdett, mert ő átutaztában szintén szeretné produkcióit a közönység előtt bemutatni, mire „ki vele”, „utasítsák ki”, „ki kell dobni” s ilyféle megtisztelő kiáltások haragot keltettek, ugy hogy a rendezőség egészen zavarba jött, mit tegyen ez olaszszal, ki mindezek dacára a színpadra is felugrott és a zaj némi lecsillapulta után magát „Eisenschwartz” piktornak mutatta be, ugy hogy mindenki tisztában volt most már az iránt, hogy ez olasz festői ruhába bujt, nem más, mint Palánkának büszkesége: Eisenhut Ferenc ur, fiatal műfészt, kinek igazán sikerült torzképeit viharos éljen s bravó kiáltások és hosszantartó tapsok jutalmazták meg. Többek között — míg a z-nek gyorspolkát húzott — 14 perc alatt Illokknak színes látképét festette és sok ismeretes alak s jellemrajz után végszámnak Mezey Károly főparancsnok ur arcképét mutatta be. Az előképek is kiválóan sikerültek, a mi szintén Eisenhut ur érdeme, ki ezek rendezésénél és a díszletek festése által egész műzlesét tárta ki a közönység előtt. Különös tetszésben részesültek a „tüz” és „pihenés” képek, de legkivált a „gőgös leány szobor” (Helbich Babetta k. a.), melyet a közönység háromszor megújított. A közvacsora nem mondható sikerültnek, miután a vendégek száma óriási nagy lévén, azon teremben, melyben a színpad vala felállitva, el nem férvén, már az előadások alatt foglalta el az asztalokat, a mi okát képezi annak is, hogy helyválogatásra sem kínálkozott már sem alkalom, sem idő s mindenki ott telepedett le, a hol éppen helyet talált. A teremben a felállított szökök dacára is nagy hőség uralkodott, mindazonáltal reggelig tartott a tánc. (Felköszöntök azért maradtak el, mivel az egész népünnepélyi jelleggel bírt.)

Másnap (október hó 11-én) már a reggeli órákban nagy sürgés-forgás volt észrevehető, noha az idő nem valami kedvezőnek mutatkozott s itt-ott permetező eső ijesztgette a rendezőket. Ennek dacára azonban délutáni egy óraor már beláthatlan közönység lepte el az új palánkai mezőt, hol pontban 2 óraor jelent meg a tüzoltóság. Több mint 5000 ember feszült kíváncsisággal várta az érdekesnek kinálkozó löversenyt s a szebbnél-szebb, tüzesebbnél-tüzesebb paripák is már nyugtalanul taposták a földet, míg végre a program értelmében 1/2 3 óraor Uhlyarik Imre, Szlávi János és Hipp Dezső urak mint versenybírák a veres zászlóval megadták a jelt az indulásra. Erre nyilsebességgel csak ugy repültek a lovasok a közönység előtt el, a veres zászlókkal kitűzött tüzoltók és lövészek által körülállott pályán kifelé és a közönység székek, asztalok s kocsiakra állva, kísérté figyelemmel a versenyzőket. Mindjárt kezdetben egyik lovas lebukván lováról, Diviky A. ügyesen ugrasztotta át rajta iramodó lovát. — A zenekar gyorspolkát játszott s nem múltott el több 4 percnél, mikor zajos mozsárlövés közepette beérkezett elsőnek a palánkai I. gőzhenger-malomrészenyártásának tulajdonát képező peji paripa, utána a többi nyertes és — vesztés. Spildener Péter újpalánkai községi bíró pejlóva is jól tartotta magát egészen a fás kert sarkáig, a hol azonban a pályáról letérve, Uj-Palánkára — haza vitte lovasát. Stojákovits Miklós földbirtokos 2 1/2 éves sárga kancaja is — melyen Diviky Antal lovagolt — kitünően futott, a pálya vége felé azonban megbokrosodva elmaradt. Miután a díjak a négy nyertesnek kiosztattak, — a gyermek-versenyjátékok következtek, melyek sok nevetést okoztak. — Az ez alatt rendezett szerb nemzeti tánc (kóló), melyet 80 ó-palánkai szerb leány és legény — ünnepi ruhában — táncolt, is igen sikerültnek mondható. — Egyszerre csak három erős mozsárlövés rezegte át a levegőt, mire minden irányból futó léptekben érkeztek a tüzoltók, fecskendők, szerkocsik, vízkádák stb., a mi igazán élénk kép volt. Alig múltott el csak néhány rövid perc, s a trombita jelzéseire az összes tüzoltóság a gőzmalom megmászva, Mezey Károly főparancsnok és Michels Károly helyettes főparancsnok vezénylete alatt működni kezdett. Eme gyakorlat, melyen az idegen egyletek képviselői is részt vettek, igen jól folyt le, s a mászásban egyik zombori mászó különösen kitüntette magát. — Mezey mellett Büchler és Michels mellett Oszvald Antal segéd-tisztek segítettek. A feleresztett léggömbök is jól szállottak. Díszmenettel azután az ünnepély e második része is befejeztetett.

Esti 7 óra előtt megint gyülekezni kezdett a közönység a kaszinóban, melynek parkja most mindenféle színű lampiónokkal volt kivilágítva. Az esős idő miatt nem lehetett a 8 órát bevárni s így már egy fél órával előbb kezdődött a szép tűzijáték, mely sok tetszést aratott a közönsegnél. Végre a tombola került sorra. Palánkának nemes hölgyei (s néhány ur is) 236 szebbnél-szebb értékes tárgyat adományoztak e

célra, ez által — mint mindig — nemes áldozatkész-ségüknek adván hű jelét. — A tombolának befejezte után tánc következett, mely a legjobb, legvigibb hangulat mellett csak a késő hajnali órákban ért véget.

Mindkét napon át Bártl Antal ur, mint pénztárnok és Harlikovics Gyula ur, mint ellenőr fáradtak igen sokat, a miért az egylet nekik elismerést és köszönetet szavazott. r. l.

PETŐFIRÓL.

(Egy rokona elbeszélése után.)

Ki ne hallana valamit szívesen Petőfiról? Róla, a legnemzetibb és legnépszerűbb költőről, a szerelem, a lelkesedés, a hazaszeretet lánglelkű énekeséről, ki egymaga átérzte a szív minden rezgéseit, melyek magyar ember szívét valaha hullámszába hozták és kinek műveiben a nemzet, mint tükörben, önmagát láthatja, önmagát csodálhatja.

A nyarat Felső Magyarország egyik legkiebb pontján töltöttem. Gyönyörű vidék ez, melynek minden egyes vonása felejthetetlenül vésődik emlékkünkbe. Mintha még most is hallanám a csergedező vizek eső-dalatos hangversenyét és látnám a nyugodt méltóságú nagy csúcsokat, melyek majd az ég kékjének, majd az ezüst fehérjének színébe öltözködnek. Semmi csoda, ha az ily tájak az emberiség szent helyeivé avattatnak, hova évenként elzarándokolnak a természet kedvelői.

Egy ízben délutáni sétámat végezvén, kifáradva értem le a hegyekről és a legelső kínálkozó alkalmat szívesen ragadtam meg a pihenésre. Leültem egy padra és rajzolgatni kezdtem az előttem levő fenyőasztal sima lapjára, midőn két fiatal lánykát és egy tisztet öreget látok felém közeledni.

— Bocsánat, ha háborgatjuk — szól az öreg — de mi már annyira megkedveltük e helyet, hogy alig tudnánk róla lemondani; leányaim itt szoktak nekem felolvasni.

Távozni készültem.

— Nem, uram, így nem foghatjuk el — szól mosolygva az idősebb leányka. — Ugye bár papa, akkor mi sem ülhethünk le?

Az öreg maradni készletett. Protestans lelkésznek mutatta be magát. Bőbeszédű ember volt. Hamarjában elbeszélte, hogy szemei nagyon gyengültek és leányait kénytelen terhelni a felolvasással, a mi — mint mondá — reájok nézve nem mindig a legmulatságosabb foglalkozás, de azért leányaik híven és örömet teljesítik.

Miltonra utaltam.

— Ohó — jegyzé meg az öreg kedélyesen — tegye kérem hozzá, si parva componere licet magnis; különben, a mi leányaimat illeti, nem cserélek Miltonnal.

Aztán elkezdett panaszkodni a furdó lakásokról, az étkezés rossz voltáról, a szolgálattevők arcátlan-ságáról stb., a mint hogy az öregek már szokták.

Türelmemmel hallgattam az öreget, annál is inkább, mert láttam, hogy a leánykáknak nem nagy kedvök volt az előttük fekvő „Buzgóság könyvét” felnyitni.

— Legnagyobb baj — folytató ismét — hogy a hírlapokat nem olvashatom, mert tetszik tudni, az olvasóteremben már nem rendezhetünk felolvasásokat. Pedig hát jó mindent tudni, pl. azt a furesaságot is, mit tegnap a doktortól hallottam. Hir szerint valami hőbortos tanár vagy tudós arra akar vállalkozni, hogy Petőfi koponyáját a segesvári határban telkuttassa. És miből indul ki? Abból, hogy Petőfinek egyik foga kitefél állott. Bohóság, képtelenség!

— Az a hőbortos tanár — vetém közbe — dr. Török Aurél, kitünő anthropológusunk és én nem tartom a dolgot annyira kivihetetlennek. Lengyel József ezredorvos, ki jelen volt a Fehéregyháza melletti szomorú vereségnél, a Vasárnapi Újság 1860. évfolyamának valamelyik számában igen körülmenyes leírását adja a harcos-költő utolsó szereplésének. Allitása szerint később sirja felől is megbizonyosodott és ez a fehéregyházi határ felső szélén északról lefutó patak partjára ásott közös sírban volna, hová 134 pajtásával együtt temették. Ami pedig azt a kiálló fogat illeti, erről Jókai mondotta, ki pedig bizonyára a legközvetlenebbül ismerte Petőfit, hogy ajka „egy rendetlenül álló fog miatt gúnyoros kifejezésre nyit” és ez minden esetre útbizonyításul szolgálhat.

— Potomság! — veté közbe az öreg. — Petőfit senki sem ismerhette nálamnál jobban, mivel anyai ágon rokonságban állottam és kivel hosszú éveken át együtt pajtáskodék. Ami azt a gúnyoros kifejezést illeti, hát az nem egyéb, mint a költői fantázia víziója; közönseges halandó annak soha nyomát sem látta. Igaz, volt egy rendetlenül nőtt foga, hanem biz az csak olyan volt, tetszik tudni, a milyen minden 10 ember között legalább kettőnél előfordul. Az a Sándor gyerek sokkal hübb volt, sem hogy az ily agyarképződésű fogat tövestül ki nem pusztította volna. Boldog Isten! mit is el nem követett a hajával, mely a közepén meglehetősen lenőtt volt a homlokára. Irította, pusztította, ujból meg ujból kicsupálta, de bizony keveset árthatott neki. Erről a sorényéről még ma is megismerném, ha élne és meg nem kopaszodott volna, mint jó magam. Oh, ha élne! Ne keressük sirját, szívünkben eltemetve, lelkiünkben él ő örökre.

Kértem aztán beszéljen meg Petőfiról és hogy ne vegye rossz néven, ha az áhitat perccitől megragolom. A leánykák hálásan tekintettek fel reám és sietve tettek félre a buzgóság könyvét, hogy kézimunkájukhoz fogjanak.

— Gimnázialis iskolázását — folytató most — nálunk Aszódon kezdte. A színészet iránt már akkor is nagy hajlamot érzett és bucsút is vesz a gimnázium kapufélfájától, ha Koren tanár idején nem értesíti az öreg Petrovicsot, ki azután nagyon is keményen le találta hűteni fiának a művészet iránti hajlamait. Természetes, hogy csak rövid időre. Első szerelme is innen datálódik. Különbén a Sándor ebben a pontban nagyon állhatatlan gyerek volt. Minden szép lányknak a szemében felejté szívét. Szakasztott mása volt e tekintetben Goethének, de az állhatatlanságban is. Szeretnie kellett, hogy énekelhesse, de szerelme többnyire csak szalmaláng volt; hirtelen magasra lobbant, de épp oly hamar el is lobbant. Sokszor csak magára

disputálta a szerelmet, csak kacérkodott érzéseivel, de azért dalaiban épp oly hévvel fejezi ki magát, mintha a legmélyebben átérzné azt, miről énekel. Ugy van vele, mint a borral. Egyikünk se volt józabb nálánál és mégis mennyi bort nem szomjazik és iszik verseiben.

— Lehetetlen — szakítam félbe az öreg — hogy valaki képes legyen a szerelemnek legigazabb hangját annyira visszaadni, mint ő, a nélkül, hogy azt át meg át ne érezte volna. Hisz a lelke ég és egész valójá feloszlik olykor szerelmi dalaiban; lélektani képességnek tartom oly érzésnek híven adni kifejezést, melyet igazán át nem érzünk.

— Nem akarom tagadni. Szívviszonya Etelkához, a Vachott Sándorné hugához, bizonyára egyike volt a legtisztább, a legfőbb szerelemnek. Etelka halála után csaknem aggodnunk kellett Sándorért. Lehet, hogy nejt is igazán szerette, de annyi bizonyos, hogy e nő, bármint iparkodnak is a dolgot szépíteni, valamennyi között legkevésbé volt érdemes a nagy költő szerelmére. Nem átalom kimondani, hogy e nő nem birt azon lelki nemességgel, mely őt Petőfi nevére méltóvá tette volna. Anyai és házastársi kötelességéről egyformán megfélekedett. Gyermekeit a költő halála után idegen kezekre bízta, neveltetéséről pedig alig gondoskodott. Petőfi gyermekének halála neje gondatlanságának róható fel, az által pedig, hogy férje halála után egy osztrák tisztel kötött viszonyt, megszensteleníté, beszennyezé férje emlékét. Milyen gúny! — szolt keserűséggel az öreg. — A magyar szabadság lánglelkű Tyrteusának özvegye egy osztrák tiszt kedvese! Szegény Petőfi, ha tudta volna. Vagy lelke mélyében talán sejtette is, midőn jós szavakkal mondja egyik költeményében:

Ha eldöböd egykor az özvegyi fátolt,
Fejfámra sötét lobogóul akaszd,
En feljövök érte a siri világból
Az éj közepén, s oda le viszem azt,
Letörlni véle könnyümet érted,
Ki könnyedén elfeledéd hívedet,
S e szív sebeit bekötözni, ki téged
Még akkor is, ott is örökre szeret!

— Arany egy kiadatlan versében keserű gúnyal emlékszik meg az özvegy hűtlenségéről. A nemzet szívesen megbocsátott Petőfi nevének, mert Petőfi neje volt; mi, akik közel állottunk szívéhez, sohasem.

— Ara! szakítá most félbe az öreg beszédét — talán megkezdhetők az olvasást.

— Igen, igen papa! szolt a fiatalabb leánya — csak ezt a kis csokrot kötöm össze. De talán beszél még valamit Petőfiről; mi ugyan már gyakran hallottuk ezeket a dolgokat, de azért szívesen hallgatjuk még egyszer is. Te tudod, mennyire szeretem Petőfit; azt hiszem, méltóbb neje lettem volna — tevő hozzá gyermekies mosollyal.

— Ez nagyon szép tőled Ara, hanem jegyezd meg, hogy ha majd valami tisztességes iparos kértne meg egykoron, nem igen fogunk ám kötekedni.

A leánya fintorított egyet a kis fítos orrával és azután sóhajta szögze le dús szempilláit a kezében levő csokorra.

— Azt hiszem, papa — veté fel hirtelen tekintetét — egy iparos nevének semmi szüksége arra, hogy Petőfi összes költeményeit könyv nélkül tudja.

— En meg azt hiszem — viszonzá az öreg — hogy egy lelkész leányának, ki még azonfelül büszkén vallja magát Petőfi rokanának, nem illik így beszélni. Petőfi költeményeit tudni, minden honleányának kötelessége és az iparos munkáját nem kevésbé édesíti meg, ha neje egy hangulatos dalt énekel hozzá.

A leánya felkelt. Talán egy virág hiányzott még csokrából, avagy az öreg szavai feszélyezték. Majd tovább szököelve lehajolt egy százsorszép után és dúdolvá énekelte némi változattal:

„Nem leszek én oka semminek.“

— Látom már — szolt bosszankodva az öreg — ma nem lesz semmi az olvasásból.

Udvariasságból ajánkozta az öregnek felolvasóul, de nem fogadta el, nem akart vele untatni, mint mondá, és ebben igaza lehetett; kértem tehát, beszélne még valamit a nagy költőről.

— Említettem volt — folytató — hogy Sándor nemcsak nem kedvelte túlságosan a bort, hanem, hogy egyáltalán igen mérsékelt volt a borivásban. Nem való tehát, hogy Selmeceit korhelykedése miatt hagyta ott diákkorában, mint némelyek állítják. A selmeci liceumnak, hol az V., hol a VI. osztálya volt a poétika, ekkor az ötödik; de a hazai költészetből itt vajmi keveset nyújtottak. A diákságra, mely a nemzeti nyelvet már ekkor szeretni és becsülni tanulta, nyomasztólag hatott a holt latin nyelv és alapossá vált klasszicizmus. Tudták, hogy nagy fordulat előestéjén állnak, érezni kezdték a bekövetkezendő idők szelét és csak annál nehezebben tűrték a régi rendszer súlyát. Ez ütötte el Petőfit is Selmeceiről. A latin szó iránti ellenszenv adott ösztönzést a selmeci önképző társulat alakítására is. Petőfi versei az V. osztályig nem sokban különböztek azon ifjonti kísérleteknél, melyeken kisebb-nagyobb korában minden diák megpróbálja erejét. Innen kezdve azonban már feltűnést keltett, hogy géniusa nem sokára egész eredetiségében kitörjön.

— Pesti nevelőiskolám alkalmával ismét találkoztam vele, ekkor már segédszerkesztő volt a Vachott lapjánál. A Pylax kávéház volt a fiatal írók és juratusok gyűlhelye. Petőfi rendszerint későn feküdt le, de korán ébredt és ilyenkor az ágyban hánykolódva foglalkozott művészetével. Nyolekor felöltözve ájtott hozzám, mert 10-ig szabad időm volt. Szótlatlan sétált fel és alá szobámban, majd hirtelen visszafordulva szolt:

— Hallod pajtás!
— Nos, hallom.
— Hoztam valamit.
— Hm, hm — volt a feleletem — s mit?
— Olyat, a milyent még nem hallottál, de nem ám a világ sem.
— Bolond vagy te, Sándor!

— És akkor rám veté nagy tüzes szemeit és elkezdett szavalni. Nem volt se alakja, se kellő mimi kája a szavaláshoz és mégis sohasem láttam ugy szavalni. Mintha a lelke gyúlt volna ki szemeiben, egész szellemének dicsfénye sugárzott homloka körül. Verseit soha sem írta le és mégis mindannyit tudta, oly

óriási emlékező tehetsége volt. Összegyűjtött költeményeinek nagy részét barátai feljegyzéséből birjuk; magának is volt egy füzetbeli belőlök. Ragyogó fantáziája volt, az élet-viszonyok minden érintése dalt fakasztott belőle. Termékenysége nemcsak a számban, hanem a változatosságban is bámulusos volt. Barátai kezdetben nagyon eltérő véleményvel voltak költészetének értékéről. Nem csoda! Az új iskola megelőző bajnokainak irodalmi sikerei sokkal fényesebbek voltak és sokkal inkább meghódították az ifjúság szívét, semhogy költészetünk remekeit ne az ő költeményeikben kerestük volna és midőn épp azt, mi amazoknak gyengéje volt, az idegenszerűségét, Petőfinél hiába keresték, nála a remekesség hiányának vették. Később azonban mindannyiunkat magával ragadott. Költészeti tehetségét még maig sem méltatták kellően, legjobban jellemezte még Pulszky, ki Petőfi művészetét a magyar regékben élő királyleányhoz hasonlította, kinek bár arany a haja, gyöngy a könyvéje, rózsabimbó a mosolya, meztől jár a patakhoz, piros csizmát ölt, ha templomban megyen és dalol napestig jó és rossz kedvében, mert tudja, hogy danájának az egész vidék örül.

— Őszinte ember volt. Keble mindenki előtt megnyitott, de a barátságáról igen ideális fogalommal bírt. Ha valaki barátjának szoltát, meg nem állhatta, hogy közbe ne vágjon: „Eh, barátja vagy a kutyának, nekem csak pajtásom vagy!“ Darabos volt olykor, de egyuttal ment minden beteges érzélgéstől és ez épp úgy folyt egyéni jelleméből, mint halálos ellenszenv és gyűlölete minden alakoskodás iránt. „A képmutatáshoz — szokta mondani — minden buta ért, de nyiltan, őszintén szólni, csak a nemes lelkek tulajdona.“

— Bocsánat, papa — szoltalak meg egyszerre a leányok — ön feledni látszik, hogy holnap utazunk, és hogy még nagyon sok teendőnk van otthon a becsomagolással.

— Es önök már utaznak? — kérdém meglepetve és vigasztalhatlan hangon.

— Hogy utazunk e? — viszonzá az öreg. — Persze, hogy utazunk. Hat hetet csupán a testnek áldozni! Mit gondol? Tudja-e ön, hogy hat hét óta még színtem láttam a templomnak? Ezek a doktorok még kárhozatra viszik a lelket és ráadásul még meg is vakítanak. Isten önnel! Jó éjt!

Elbűsűdtünk. Hosszan és némán néztünk az öreg után. Ekkor jut eszembe, hogy még csak nevét sem kérdeztem. Szaladtam le a vendégek jegyzékét átvizsgálni; nem kellett sokáig keresnem. A fürdői idény elején érkezett vendégek közt a 6. szám alatt e nevet találtam: N. K. nyug. protestans lelkész Aradról.

Bosszanyi B.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVAN LAJOS.
Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor

HIRDETÉSEK.

2275. szám.

1885.

Arverési hirdetmény.

Alóliirt Ó-Morovica község Előljárósága által ezennel közhírré tétetik, hogy a község tulajdonához tartozó vadászati jog 1886. évi január hó 1-től 6 évre, ugyszinté az országos és hetivásárokoni hely- és kapupénz-szedési joga 1886. évi január hó 1-től egy évre **foljó évi november hó 25-én délelőtti 10 órakor** a község-házánál tartandó nyilvános szóbeli árverésen a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adatik.

Az árverési feltételek a község-házánál a hivatalos órák alatt mindennap megtekinthetők.

Kelt Ó Morovicán, 1885. okt. 24.

Kunszab Antal, **Varjas Sándor,**
jegyző. 2—1 bíró.

Bérleti hirdetmény.

Mohol község előljárósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a község tulajdonához tartozó s a külső nagy járáson fekvű 800, egy a belsőből 300 lánynyi (pr 2200 □ öl) közlegelő 5, illetve 2 láncon részletekben, 10 — 10 frntnyi kikiáltási ár mellett **f. 1885. évi november hó 3-án** s következő napokon a helyszínen megtartandó árverés útján szántás alá egy évre bérbe fog kiadatni. Megjegyeztetik hogy az árveréskor lánconként 5 frt azonnal, a többi 1885. évi december hó 31-én fizetendő.

Kelt Moholon, 1885. évi október hó 22.

2—1 **Az előljáróság.**

Arverési hirdetmény.

A hódásági kir. járásbírósnak 2758./p. 1885. sz. végzése folytán alóliirt zárgondnok részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a vajszkai uradalmi társaságnál Literaty Ödön és a kulai takarékpénztár által zár és mások által le- és felül foglalt kukorica termés 100 méter mázsánként **f. évi nov. hó 4-én d. e. 10 órakor Vajszkán** készpénzítés mellett fog eladatni.

Azonban, ha oly ajánkozó találkozik ki az egész kukorica mennyiségét a mostani piac-árnak megfelelőleg venni hajlandó, zárt ajánlat az árverés megkezdéséig beadható és a termék becsérteke után számitandó 10% bánatpénz leteendő lesz.

Vevő a megvett kukoricát azonnal átvenni és a vételért a hódásági kir. járásbírósnak letétbe helyezés végett az átvételkor lefizetni tartozik.

Kikiáltási ára métermázsánként a közönséges kukoricának 2 frt cinquantinnak pedig 2 frt 55 kr. o. é. Kelt Vajszkán, 1885. évi október hó 20-án.

2—1 **Miháilovits Mihály,**
zárgondnok.

Arverési hirdetmény.

Alulirt községi előljáróság részéről ezennel közzé tétetik, hogy a község mint testület tulajdonát képező korcsmáltatási jog **foljó évi november hó 8-án d. u. 2 órakor** nyilvános szóbeli árverés folytán haszonbérbe fog adatni, az alább következőleg u. i.:

a) nagyvendéglő három egymásután követező évre, évi 500 frt kikiáltási árral.

b) nagy utca egy évre 400 frt kikiáltási árral.

c) kis utca 200 frt kikiáltási árral.

d) Rác utca 100 frt kikiáltási árral.

e) Úrge-utca 100 frt kikiáltási árral.

f) Kakasvári utca 40 frt kikiáltási árral.

Felhívataknak az árverezni kívánók, hogy a fent jelzett napon és órában 10%-tes bánatpénzzel ellátottan és annak előleges letétele mellett árverezhetnek.

Az árverés egyéb feltételei a jegyzői irodában a hivatalos órák alatt bárki által megtekinthetnek.

Kelt Vaskúton, 1885. évi október 15-én.

Pacher Béla, **Hirman Antal,**
jegyző. 3—3 bíró

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a hódásági tekintetes kir. járásbírósnak 1923. és 2025. számú végzése által a cservenka-uj-szicvai takarékpénztár javára Baumgartner György ellen 11 frt 51 kr tőke, és eddig összesen 31 frt 78 kr perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróságilag lefoglalt és 346 frt 90 kr-ra becsült lovak, gabona és háziesszközökből álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2095. és 2096./1885. sz. kiküldést rendelő végzés folytán a helyszínen, vagyis Filipován leendő eszközölésére **1885-ik évi október hó 28-ik napjának délelőtti 9 óra** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen, az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Hódásághon, 1885. évi október hó 16-án

Oltványi Gyula,
kir. bírósági végrehajtó.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t. c. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az újvidéki tek. királyi törvényszék 2623. számú végzése által az ő- és új-soóvei takarékpénztár javára Wundszám Ferenc ellen 205 frt tőke, ennek 1884. év november hó 1. napjától számitandó 6% kamatai és eddig összesen 47 frt 53 kr. perköltség követelés erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróságilag lefoglalt és 568 frt-ra becsült házi bútorok és egyéb álló ingóságok nyilvános árverés útján eladatnak.

Mely árverésnek a 2347/1885. számú kiküldést rendelő végzés folytán, a helyszínen, vagyis Bácsujfalun leendő eszközölésére **1885-ik évi november hó 4-ik napjának délelőtti 9 óra** határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg: hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t. c. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t. c. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Hódásághon, 1885. évi október hó 22-én.

Oltványi Gyula,
kir. bír. végrehajtó.

Arverési hirdetés.

A garai róm. kath. hitközség részéről ezennel közhírré tétetik, hogy tulajdonát képező bor és pálinka mérésre a korcsmáltatási regale jog a nagyvendéglő épülettel együtt **foljó évi november hó 19-én délelőtti 10 órakor** a község-házánál tartandó nyilvános árverésen 1500 frt kikiáltási ár mellett két, esetleg három egymásután évre, vagyis 1886. január 1-től 1887. esetleg 1888. december 31-ig a legtöbbet ígérőnek haszonbérbe adatni fog.

Árverezni kívánók tartoznak az árverés megkezdése előtt a kikiáltási ár 10%-át készpénzben vagy értékpapírban bánatpénz fejében letenni.

Föltételek a plébánia hivatalnál bármikor megtudhatók.

Kelt Garán, 1885. október hó 16-án.

Ribovicz András,

3—3 plébános és hitközségi elnök.